

**Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta**

Právní úprava rozdělování zisku a výplata dividendy (tantiémy) v akciové společnosti.

Výjezdní seminář z obchodního práva

pátek 8. – neděle 10. dubna 2011

školicí středisko UK, Pec pod Sněžkou

Petr Škadra

OBSAH

1. ÚVOD
2. OBECNĚ
3. ZISK A ZDROJE
4. KE STANOVÁM
5. ROZDĚLENÍ ZISKU
6. ROZHODOVÁNÍ O ROZDĚLENÍ ZISKU
7. PRÁVNÍ REGULACE ROZDĚLOVÁNÍ ZISKU
8. VÝPLATA DIVIDEND A ROZHODNÝ DEN
9. MÍSTO ZÁVĚRU

1. ÚVOD

Obchodní společnosti patří mezi nejvýznamnější subjekty právních vztahů. Je tomu tak především kvůli jejich ekonomickému významu, který mají na národní hospodářství a tedy i na celou společnost. Podle českého práva se jedná o právnické osoby založené za účelem podnikání. I když existují obchodní společnosti, jejichž účelem není podnikání, budou ve značné menšině. Nicméně v obou případech se na ně hledí jako na podnikatele.

I když jsou obchodní společnosti subjekty práva nelze pominout skutečnost, že se jedná o právnické osoby, tedy entity svou podstatou fiktivní, které existují pouze na základě vůle osob fyzických. Jedná se sdružení fyzických osob – korporace - vzniklé na základě projevu vůle fyzických osob. Jiná právnická osoba může samozřejmě sama (nebo ve spojení s jinými) založit jinou právnickou osobu a tak mohou vznikat složitě propojená seskupení (koncerny), vždy se ale lze teoreticky dobrat fyzických osob, které se na „mateřské“ právnické osobě podílejí. O právnických osobách lze tedy hovořit jako o derivátech osob fyzických¹. Zájem těchto fyzických osob je především lukrativní – získat z titulu svého podílení se na těchto právnických osobách podíl na zisku vytvářeného jejich činností - podnikáním.

Podnikáním je třeba rozumět soustavnou činnost prováděnou samostatně podnikatelem vlastním jménem a na vlastní odpovědnost za účelem dosažení zisku. Z těchto znaků je pro následující stať nejdůležitější znak poslední – zisk.

Tato stať se klade za cíl stručně zmapovat právní regulaci těchto vztahů a pravidel pro rozdělování zdrojů obchodní společnosti. Vzhledem rozsahu tématu a omezení přípustné délky se omezím pouze na vztahy v akciové společnosti.

2. OBECNĚ

Jak bylo naznačeno výše, patří dosahování zisku k primárnímu účelu pro který jsou obchodní společnosti zakládány a pro který vyvíjejí svojí činnost. Účast

¹ Havel B., in Obchodní korporace ve světle proměn. Praha : Auditorium, 2010

společníka (akcionáře) na společnosti představuje cenný papír - akcie - se kterým jsou spojena práva akcionáře podílet se na jejím řízení, zisku a na likvidačním zůstatku při zániku společnosti.² Právo na podíl na zisku patří tedy mezi hlavní³ práva akcionáře společnosti. Velikost podílu na zisku je odvozena od velikosti podílu na společnosti samotné. Je určen poměrem jmenovité hodnoty akcií akcionáře k jmenovité hodnotě všech akcií všech akcionářů.⁴ Toto ustanovení je kogentní. Zákonnou výjimkou jsou prioritní akcie, s kterými lze spojit právo na vyšší výnos než u akcií kmenových.

3. ZISK A ZDROJE

Pro pojednání o rozdělování zisku a zdrojů společnosti je nutné nejdříve vymezit, co se ziskem nebo zdroji rozumí. Odpověď na otázku, co jsou zdroje společnosti, nám dává pohled na účetní rozvahu společnosti. Zdroje jsou vyjádřeny na straně pasiv a informují nás, odkud (z jakých zdrojů) byl majetek společnosti (aktivum) pořízen. Zde rozlišujeme zdroje cizí, což jsou závazky společnosti a zdroje vlastní nebo též vlastní kapitál. Tím rozumíme zdroje společnosti pocházející od akcionářů společnosti nebo z vlastní činnosti společnosti. Součástí vlastního kapitálu je základní kapitál, emisní ažio, rezervní fond či jiné fondy, zisk/ztráta aktuálního období a zisk/ztráta minulých let. Předmětem rozdělování může být pouze vlastní kapitál za splnění zákonných podmínek o kterých bude pojednáno níže.

Z výše uvedeného vyplývá, že jedním ze vlastních zdrojů společnosti je zisk a tento tedy může být předmětem rozdělování. O zisku lze hovořit, jsou-li celkové výnosy (příjmy) vyšší než náklady (výdaje) společnosti. V ustanovení § 67 odst. 2 ObchZ je v souvislosti s rezervním fondem stanoveno, že *čistým ziskem* se rozumí zisk společnosti za běžné účetní období⁵ po zdanění. Podle odst. 3 téhož ustanovení lze určit podíl na čistém zisku společnosti teprve po doplnění rezervního fondu.

² §155(1)

³ Eliáš K., Kurs obchodního práva : Obchodní společnosti a družstva, Praha, C.H.Beck 2010 str. 335

⁴ §178(1), věta druhá

⁵ Podle ust. § 3 odst. 2 zákona o účetnictví je účetním obdobím nepřetržitě po sobě jdoucích dvanáct měsíců, není-li dále stanoveno jinak. Účetní období se buď shoduje s kalendářním rokem, nebo je hospodářským rokem. Hospodářským rokem je účetní období, které může začínat pouze prvním dnem jiného měsíce, než je leden (zákon stanoví odchylky) cit. podle Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. A kol. Obchodní zákoník, Komnetář. 13.vydání, Praha : C.H.Beck, 2010 s 159

Vytvoří-li tedy akciová společnost za účetní období zisk, musí být z něho prvně odvedeny daně. Poté musí být odveden příděl do rezervního fondu podle ustanovení § 217 ObchZ⁶, případně jiných fondů vytvářených podle stanov. Teprve po těchto dvou krocích lze tento zisk (potažmo jiné zdroje) rozdělovat .

Ani po těchto krocích však nemusí k rozdělení zisku nutně dojít. Jak vyplývá z ustanovení § 178 odst. 6, společnost může celý čistý zisk nebo jeho část odvést na účet nerozděleného zisku minulých let, nebo do jiných fondů vytvářených ze zisku podle stanov nebo ho použít na vyrovnaní neuhrazené ztráty z let minulých.

I tyto zdroje, nevyplacené jako podíly na zisku, mohou být později vyplaceny. Ustanovení § 67 odst. 2 hovoří o zisku běžného účetního období po zdanění jako o čistém zisku. V ustanovení § 178 odst. 1 vymezující právo akcionáře na podíl na zisku se ale hovoří jenom o zisku. Lze tedy rozdělovat nejen zisk za aktuální účetní období, ale za splnění zákonných podmínek, zisk za celou dobu existence společnosti.⁷ Z tohoto důvodu může dojít k rozdělení zisku i tehdy, hospodařila-li společnost v aktuálním účetním období se ztrátou. Předmětem rozdělení může totiž být i nerozdělený zisk minulých let a jiné fondy vytvářené ze zisku, pokud nejsou účelově vázány.⁸

4. KE STANOVÁM

Způsob rozdělení zisku a úhrady ztráty je podle ustanovení § 173 odst.1 povinnou náležitostí stanov. Je otázkou jakým způsobem by měl být obsah stanov o rozdělování zisku formulován. Podle R. Kříže⁹ *účelem úpravy způsobu rozdělení zisku či úhrady ztráty (jako povinné náležitosti stanov, pozn. aut.) je jasné vymezení všech možných způsobů rozdělení zisku a všech možných způsobů úhrady ztráty taxativním výčtem, aby měl především akcionář informaci o tom, jak je zisk možno*

⁶ Společnost je povinna vytvořit rezervní fond z čistého zisku vykázaného v řádné účetní závěrce za rok, v němž poprvé čistý zisk vytvoří, a to ve výši nejméně 20 % z čistého zisku, avšak ne více než 10 % z hodnoty základního kapitálu. Tento fond se ročně doplňuje o částku určenou stanovami, nejméně však 5 % z čistého zisku, až do dosažení výše rezervního fondu určené ve stanovách, nejméně však do výše 20 % základního kapitálu.

⁷ Kříž, R. Stanovy a rozdělení zisku či úhrada ztráty akciové společnosti. Právní fórum, 2007 č.6.

⁸ Jan Dědič, Ivana Štenglová, Petr Čech, Radim Kříž, Akciové společnosti, 6. vydání. Praha: 2007 str.198

⁹ Kříž, R. op. cit. sub 8

rozdělit a jak je možno hradit ztrátu, a podle toho se pak rozhodl, zda-li bude investovat své především finanční prostředky do cenných papírů emitovaných akciovou společností, zejména pak do jejích akcií. Tohoto účelu by nebylo dosaženo, kdyby stanovy uváděly způsob rozdělení zisku či úhrady ztráty výčtem demonstrativním, byť různě formulovaným, či dokonce pokud by stanovy pouze uváděly, kdo o rozdělení zisku a úhradě ztráty rozhoduje, aniž by se věcně zabývaly způsoby rozdělení zisku či úhrady ztráty.

Podle mého názoru není valného rozdílu mezi vymezením způsobu rozdělování zisku demonstrativním způsobem a dlouhým, ale přesto taxativním výčtem, protože výsledek není o moc více neurčitý. Je logické, že nelze zacházet v úpravě nakládání se ziskem do detailů. Hospodářská situace společnosti se mění podle situace na trhu a lze si představit situaci, kdy by společnost trpěla nedostatkem likvidity a nutnost vyplatit dividendy z důvodu jejich přednostního zakotvení ve stanovách. místo například odvedení zisku do fondů, by mohlo hospodářskou situaci společnosti ještě více zhoršit. Nikdo investora do vstupu do společnosti nenutí. Pokud přesto do společnosti vstoupí činí tak s vědomím, že podle stanov může společnost rozhodnout proti jeho očekáváním. V tom případě má možnost exitu - může svou investici ukončit prodáním akcií na regulovaném trhu. Tuhle možnost sice nemá akcionář uzavřené akciové společnosti s nekótovanými akciemi, ale ani on nemá povinnost do společnosti vstupovat a je i jeho zájmem aby společnost vyšla z hospodářských obtíží úspěšně. Nevypáčení dividend dopadá na všechny akcionáře stejně, navíc je i chráněn ustanovením § 56a ObchZ zákazem zneužití většiny. Je ostatně zájmem společnosti aby byla pro investory atraktivní a proto by měla úpravu stanov o rozdělení zisku upravenou transparentně. Případné excesy v rozdělování zisku a snižování nebo nevypáčení dividend snižují atraktivitu společnosti do budoucna a projeví se to na kursu jejích akcií na trhu. Tento závěr platí opět jen pro veřejně obchodovatelné společnosti, ale u uzavřených společností lze poukázat na závěry výše. K jejich ochraně viz dále.

Proto si myslím, že na úpravu stanov týkající se rozdělování zisku by neměly být kladeny takhle striktní nároky. Je zde sice možnost stanovy vždy podle potřeby měnit, ale vzhledem k tomu, že pro změnu stanov klade obchodní zákoník podmínku

souhlasu dvoutřetinové většiny přítomných akcionářů¹⁰ může se snadno stát, že valná hromada se pro změnu nevysloví. Navíc by nemohla na té samé valné hromadě ani rozhodnout o rozdělení zisku „postaru“, vzhledem k tomu, že návrh na rozdělení zisku byl pravděpodobně vypracován podle nescháleného znění stanov. Pro rozdělení zisku by se musela sejít nová valná hromada, která by rozhodovala podle znění stanov nevyhovujících ekonomické situaci, tedy za předpokladu, že nedošlo mimo valnou hromadu dohodě akcionářů o hlasování změně stanov lépe vyhovující situaci.

5. ROZDĚLENÍ ZISKU

Přestože je právo na zisk hlavním právem akcionáře platí, že právo na podíl na zisku nevzniká automaticky jakmile společnost dosáhne zisku. **Právo (nárok) na konkrétní zisk vzniká teprve tehdy, když je o jeho rozdělení zákonem stanoveným způsobem rozhodnuto**¹¹ Teprve tehdy lze hovořit o rozdělení zisku.

Do té doby je vytvořený zisk majetkem společnosti a je součástí vlastního kapitálu. Za rozdělení zisku nelze považovat jakékoliv naložení s vytvořeným ziskem (například přiděl do rezervního fondu nebo jiných fondů vytvářených ze zisku), ale pouze rozdělení podílu na zisku akcionářům ve formě dividend nebo členům orgánů ve formě tantiém¹². Za rozdělení zisku lze podle ustanovení § 178 ObchZ považovat naložení se zdroji společnosti následujícími způsoby. (1)výplata dividend (podílů na zisku akcionářů), (2)výplata tantiémy (na zisku členů orgánů společnosti), (3)výplata podílů na zisku zaměstnanců

Ke vztahu mezi způsoby rozdělení zisku se nedávno vyjádřil nejvyšší soud v rozhodnutí ze dne 25.2.2010, sp. zn. 29 Cdo 1326/2009. Právní věta zněla „*usnesení valné hromady akciové společnosti, jímž byl schválen zisk k rozdělení s tím, že podíl na něm bude vyplacen toliko členům orgánů společnosti a nikoliv i jejím akcionářům, je neplatné pro rozpor se zákonem*“.

¹⁰ Ust. § 186 odst.2

¹¹ Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. A kol. op. Cit. sub 5. str. 586

¹² Viz rozsudek Nejvyššího soudu sp.zn. 29 Cdo 1326/2009

V posuzovaném případě dosáhla akciová společnost za účetní období zisku 17 565 tis.Kč. Po navýšení rezervního fondu a dalších fondů ze zisku navrhlo představenstvo výplatu tantiém ve výši 1 900 tis.Kč a zůstatek zisku použít na další rozvoj společnosti. Důležitou skutečností bylo, že tři členové představenstva byli zároveň akcionáři s 51% podílem na hlasovacích právech. Proti tomuto usnesení podal menšinový akcionář návrh na vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady. Krajský soud jeho návrh zamítl, ale Vrchní Soud v Olomouci a následně i Nejvyšší soud vyslovili neplatnost tohoto usnesení pro rozpor se zákonem. Podle Nejvyššího soudu valná hromada sice může rozhodnout tak, že zisk nebude rozdělen a bude po povinném přidělu do rezervního fondu ponechán ve společnosti a použit pro její podnikání, ale za respektování zákazu formulovaného v ustanovení § 56a ObchZ. Schálí-li ovšem valná hromada, že zisk nebo jeho část bude rozdělen, musí být předně rozdělena mezi akcionáře. Je to totiž právě akcionář, a nikoliv členové orgánů společnosti, kdo se prostřednictvím investice do akcií podílí na podnikání společnosti a mezi jehož základní práva podíl na zisku patří.

Závěry soudu vyvolaly vlnu polemiky z řad odborné veřejnosti poukazující (mimojiné) na soukromoprávní povahu korporace a nezpůsobilost soudu řádně posoudit důvody pro tento způsob rozdělení nebo nerozdělení zisku¹³. Soud především není schopen posoudit ekonomickou situaci na trhu a nemůže posuzovat podnikatelskou strategii společnosti z hlediska její věcné správnosti. K tomu není personálně vybaven. Nelze rovněž souhlasit se závěrem, že členové orgánů žádnou investici do společnosti nevynaložili. *Jejich investicí je jejich lidský kapitál, který může mít pro akcionáře cenu zlata*¹⁴. Členové orgánů jsou sice odměňováni podle smlouvy o výkonu funkce (srov ust. § 66 odst. 2), ale jedním účelů tantiém je jejich motivační funkce pro členy orgánů dosahovat lepších výsledků. V této souvislosti lze uvést, že soud zákazem tantiém při nevyplacení paušálně uzavřel jen jeden *kanál*, kterým může majoritní akcionář vyvádět zdroje ze společnosti – stačí prostě přiznat členům vyšší odměnu v rámci smlouvy o výkonu funkce¹⁵.

¹³ Lasák, J., Manifest exitu: o vlašťovkách v oblasti dividendové politiky, Obchodněprávní revue 2/2011
Pihera, V., Dividenda a tantiéma (kritická glosa k jednomu soudnímu rozhodnutí), Obchodněprávní revue 10/2010

¹⁴ Lasák, J., op. cit. sub. 13

¹⁵ tamtéž

Osobně se domnívám, že dotčená právní věta, o nemožnosti valné hromady rozhodnout o výplatě tantiémy aniž by zároveň došlo k rozdělení dividendy nelze vztáhnout do budoucna generálně na všechny případy. Přesto si myslím, že konkrétní případ byl posouzen správně vzhledem k tomu, že členové představenstva byli majoritní akcionáři (osoby ovládající) a v takových případech pokušení pro zneužití může být silné a proto by se na podobné případy mělo hledět přísnějšími měřítky. To platí především pro uzavřené společnosti. Na rozdíl od veřejně obchodovaných společností, kde může investor svou investici ukončit (akcii prodat) „jediným kliknutím myši“, v uzavřené společnosti takovou možnost nemá. Může se sice pokusit svůj podíl na někoho jiného převést, ale nikdo takový zde být nemusí. Může být dokonce úmyslem majoritního akcionáře donutit takového akcionáře aby prodal svůj podíl právě jemu a do té doby zadržovat zisk ve společnosti.

6. ROZHODOVÁNÍ O ROZDĚLENÍ ZISKU

Vlastní rozhodnutí o rozdělení zisku nebo jiných zdrojů spadá podle ustanovení § 187 odst.1 písm. f) do působnosti valné hromady. Podle stejného ustanovení spadá do působnosti valné hromady rovněž schválení řádné nebo mimořádné účetní závěrky. Valná hromada rozhoduje prostou většinou. Valná hromada může rozhodnout pouze na základě *návrhu na rozdělení zisku a účetní závěrky*. Zpracování návrhu na rozdělení zisku a zpracování účetní závěrky je součástí obchodního vedení a spadá tedy do působnosti představenstva společnosti. Představenstvo oba dokumenty předkládá dozorčí radě k vyjádření¹⁶. Při tomto je představenstvo i dozorčí rada povinno postupovat s péčí řádného hospodáře. Porušení těchto povinností by založilo odpovědnost členů statutárních orgánů podle ustanovení § 194 odst.5 ObchZ. Teprve na základě návrhu na rozdělení zisku, účetní závěrky a vyjádření dozorčí rady k těmto dokumentům lze přikročit ke svolání valné hromady. Právo na podíl na zisku vzniká řádným usnesením valné hromady

Pro vznik nároku na podíl na zisku musí tedy dojít k následujícím krokům :

1. představenstvo zpracuje návrh na rozdělení zisku a účetní závěrku (§ 192/1)
2. vyjádření dozorčí rady (§ 198)

¹⁶ Ust. § 198 ObchZ

3. předložení valné hromadě k rozhodnutí (§ 187/1 písm.f)
4. schválení valnou hromadou
5. vznik nároku

Ze zákona neplyne požadavek, aby o schválení účetní závěrky a návrhu na rozdělení zisku bylo rozhodnuto na jediné valné hromadě. Rozhodnutí o schválení účetní závěrky však musí bezpodmínečně předcházet rozhodnutí o rozdělení zisku. Usnesení valné hromady o rozdělení zisku bez předchozího usnesení o schválení účetní závěrky je důvodem pro vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady podle ustanovení § 131 ObchZ ve spojení s § 183 ObchZ.

Řádná vlná hromada se musí konat alespoň jednou za rok ve lhůtě podle stanov, nejpozději do 6 měsíců od posledního období (ust. § 184a odst.1 ObchZ). Podle rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 30. 9. 2009, sp. zn. 29 Cdo 4284/2007 je *lhůta ke svolání řádné valné hromady určená (počítaná) od posledního dne účetního období je logicky nejen lhůtou určující, dokdy by měla valná hromada (při řádném a obvyklém chodu věci) odsouhlasit výsledky onoho účetního období, ale též nejzazší lhůtou, ve které lze výsledky účetní závěrky sloužící pro jednání řádné valné hromady pokládat za ty, jež mohou akcionářům sloužit jako reálný obraz účetnictví akciové společnosti, na jehož základě mohou kvalifikovaně rozhodovat o rozdělení zisku.*

Pokud by se tedy valná hromada z nějakých důvodů nestihla sejít nebo by účetní závěrku neschálila do 6 měsíců od konce účetního období, musela by zřejmě být pro rozhodnutí o rozdělení zisku vyhotovena nová účetní závěrka. Ovšem valná hromada rozhodující o rozdělení zisku může, za podmínky, že účetní závěrka byla schválena v řádné lhůtě, proběhnout kdykoliv obchodní zákoník nestanoví žádný termín.

Zvláštní povinnosti ukládá kótovaným společnostem zákon dle ustanovení § 118 odst. 7 ZPKT.

7. PRÁVNÍ REGULACE ROZDĚLOVÁNÍ ZISKU

Výše jsem pojednal o právu na podíl na zisku a o možných způsobech nakládání s ním. K rozdělení zisku tedy nemusí vůbec dojít. Pokud se ale o jeho rozdělení akcionáři rozhodnou, je nutné vymezit pravidla pro určení maximální výše rozdělovaného zisku. Rozdělování zisku podléhá zákonným omezením, zejména z důvodu ochrany věřitelů společnosti. Obchodní zákoník vymezuje několik pravidel.

1) Podle ustanoveních § 178 odst.2 především nelze rozdělit zisk nebo jiné zdroje společnosti, je-li vlastní kapitál zjištěný z řádné nebo mimořádné účetní závěrky nižší nebo by v důsledku rozdělení zisku byl nižší než základní kapitál společnosti¹⁷. Součástí vlastního kapitálu jsou zejména základní kapitál, emisní, ážio, fondy ze zisku, nerozdělený zisk aktuálního účetního období, nerozdělený zisk z minulých let. Po rozdělení zisku tedy nesmí výše vlastního kapitálu klesnout pod výši základního kapitálu. Základní kapitál představuje určitou „rysku“ pod kterou vlastní kapitál nesmí klesnout. Účelem ustanovení § 178 odst. 2 ObchZ je zajistit udržení základního kapitálu akciové společnosti, které představuje záruku pro věřitele společnosti, a to zejména zákazem neoprávněného rozdělování zisku akcionářům¹⁸. Toto omezení je výrazem tzv. garanční funkce základního kapitálu nebo též zásady zachování základního kapitálu. Má-li společnost určitý základní kapitál, musí mít ve shodné výši také majetek, jehož lze použít k úhradě závazků společnosti¹⁹.

2) V ustanovení § 178 odst. 6 obchodní zákoník dále upravuje jaké zdroje lze použít k rozdělení. Společnost nesmí rozdělit více než je hospodářský výsledek účetního období vykázaný v účetní uzávěrce snížený o povinný příděl do rezervního fondu a neuhrazené ztráty z minulých let a zvýšený o nerozdělený zisk z minulých let a fondy rozdělené ze zisku, které může společnost použít dle uvážení. Jedná se tedy o zdroje vlastní. Z výše uvedeného plyne, že společnost nemůže rozdělovat vlastní zdroje neomezeně. Fondy vytvořené ze zisku, nerozdělený zisků minulých let a čistý

¹⁷ Pro posouzení velikosti základního kapitálu se jeho výše navyšuje o (1) upsanou jmenovitou hodnotu akcií, pokud byly upsány akcie společnosti na zvýšení základního kapitálu a zvýšený základní kapitál nebyl ke dni sestavení řádné nebo mimořádné účetní závěrky zapsán v obchodním rejstříku, a (2) tu část rezervního fondu nebo ty rezervní fondy, které podle zákona a stanov nesmí společnost použít k plnění akcionářům

¹⁸ Viz rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Cdo 4284/2007

¹⁹ Staňkovský V. In Pelikánová, I. Obchodní právo. I. díl. Praha : ASPI, a.s., 2005 str 370.

zisk posledního účetního období lze označit jako **volné zdroje**. Neuhrazené ztráty minulých let, ztráty posledního účetního období a povinný příděl do rezervního fondu tvoří **zdroje vázané**. Aby mohlo dojít k rozdělení zdrojů musí volné zdroje převažovat nad zdroji vázanými. **Maximální možná výše podílů na zisku, kterou může společnost rozdělit při vyčerpání všech volných zdrojů ve vlastních pasivech se rovná rozdílu mezi volnými zdroji a vázanými zdroji.**

3) Další zákonná podmínka pro rozhodnutí o rozdělení zisku je obsažena v ustanovení § 65a odst. 1 a 2 ObchZ. Pokud jsou v účetnictví společnosti v aktivech vykazovány zřizovací výdaje jako dlouhodobý nehmotný majetek, musí být tento majetek účetně odepsán nejpozději do 5 let od vzniku společnosti. Podle ustanovení § 6 odst. 3 písm a) vyhláška č. 500/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví se zřizovacími výdaji rozumí souhrn výdajů vynaložených na založení účetní jednotky do okamžiku jejího vzniku, zejména soudní a správní poplatky, výdaje na pracovní cesty, odměny za zprostředkování a poradenské služby a nájemné. Pokud by tato podmínka splněna nebyla, nebylo by možné vyplácet podíly na zisku, ledaže by disponibilní zdroje společnosti, z nichž lze jinak vyplácet podíly na zisku, a nerozdělený zisk minulých období byl roven nebo vyšší neodepsané části zřizovacích výdajů²⁰.

Rozhodnutí valné hromady o rozhodnutí o rozdělení zisku v rozporu s těmito podmínkami, je důvodem pro vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady podle ustanovení § 183 ve spojení s § 131 odst.1 pro rozpor s právními předpisy. Dividendu přijatou na základě takového usnesení v dobré víře není povinen příjemce vrátit (§179 odst. 1 ObchZ). Vzhledem k tomu, že návrh na rozdělení zisku vypracovává představenstvo, které je povinno postupovat s péčí řádného hospodáře, která předpokládá mimojiné znalost právních předpisů, jsou členové představenstva, kteří souhlasili s návrhem na rozdělení zisku a jeho předložením ke schválení valné hromadě, popřípadě kteří souhlasili s výplatou dividendy v rozporu se zákonem, odpovědní za škodu, která takto vznikne²¹. Tato odpovědnost se vztahuje i na členy dozorčí rady, kteří se vyjadřují k návrhu na rozdělení zisku. Podle § 179 odst.1 věta čtvrtá je příjemce jiných podílů na zisku než jsou dividendy povinen takto přijatý podíl

²⁰ Jan Dědič, Ivana Štenglová, Petr Čech, Radim Kříž op cit sub 8, str. 199

²¹ tamtéž

vrátit bez ohledu na dobrou víru. Toto se týká tantiém a podílů na zisku zaměstnanců.

8. Vyplata dividend a rozhodný den.

Rozhodný den

Právo na dividendu může uplatňovat vůči společnosti ta osoba, které tohle právo svědčilo v rozhodný den (srov. § 156b). Podle ustanovení § 178 odst.10 je tímto dnem den konání valné hromady, která rozhodla o výplatě dividendy. Od tohoto ustanovení se lze ve stanovách odchýlit v tom směru, že rozhodný den pro uplatnění práva na dividendu může být určen se dnem rozhodným dnem pro účast na valné hromadě, která rozhodne o výplatě dividendy²². Jiný den, předcházející konání valné hromady jako rozhodný pro uplatnění práva na dividendu, být určen nemůže. Dále může být jako rozhodný den pro uplatnění práva na dividendu určen libovolný den ode dne konání valné hromady až do splatnosti dividendy usnesením valné hromady²³. Jsou-li akcie společnosti kótované je rozhodující stav podle údajů v centrálním depozitáři k rozhodnému dni. Vydala-li společnost listinné akcie na majitele platí podle ustanovení § 156 odst. 3 ObchZ vyvratitelná právní domněnka, že ten kdo předloží k uplatnění práva na dividendu listinné akcie na majitele, byl oprávněn vykonávat toto právo k rozhodnému dni²⁴. V případě listinných akcií na jméno svědčí právo na dividendu tomu, kdo byl v rozhodný den uveden v seznamu akcionářů²⁵.

Splatnost dividend

Dividenda (nebo tantiéma) je splatná do tří měsíců ode dne konání valné hromady, která rozhodla o rozdělení zisku (srov. § 178 odst. 7). Od tohoto

²² Srov § 184 odst.3 ObchZ.

²³ Takové usnesení není možné využije-li společnost možnosti v ust. § 178 odst. 10 věta druhá. Srov. další otázky určení rozhodného dne in *Čech,P.* : K hlavním posunům i úskalím novelizované právní úpravy rozhodného dne. *Obchodněprávní revue* 12/2010.

²⁴ K vyvracení domněnky - viz tamtéž

²⁵ § 156 odst. 3 ObchZ

ustanovení se lze stanovami odchýlit. Obchodní zákoník modifikaci této lhůty nijak neomezuje²⁶. Ode dne splatnosti běží obecná čtyřletá promlčecí lhůta

Zdanění dividend a tantiém

Dividenda není vyplácena ve výši v jaké o ní bylo rozhodnuto, ale zdaňuje se zvláštní sazbou daně ve výši 15 % z dividendového příjmu § 36 odst.2 písm.a) zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů. Plátcem daně je společnost .

Oznámení o dividendě a způsob výplaty

Obchodní zákoník stanoví v ustanoveních § 178 odst. 8 a odst. 9 pravidla pro oznamování dividendy a její výplatě. Vyдалa-li společnost **akcie na jméno** je společnost povinna vyplatit dividendu na své náklady a nebezpečí na adrese akcionáře vedené v seznamu akcionářů ke dni splatnosti dividendy. Pokud splatnost není stanovena ve stanovách, je představenstvo povinno zaslat akcionářům oznámení o dnu splatnosti dividendy bez zbytečného odkladu po dni konání valné hromady, která o výplatě dividendy rozhodla, nezasílá-li společnost dividendu na své náklady a nebezpečí. Od místa výplaty dividendy se však lze odchýlit ve stanovách

V případě listinných akcií na majitele, je určeno místo výplaty dividendy stanovami nebo rozhodnutím valné hromady, pokud nebylo dohodnuto něco jiného. Nebylo-li místo výplaty určeno, vyplatí společnost dividendu akcionáři v místě sídla společnosti – odnosnost plnění. Představenstvo je povinno oznámit den výplaty dividendy, místo a způsob její výplaty, popřípadě rozhodný den způsobem určeným zákonem a stanovami pro svolání valné hromady, neurčí-li stanovy něco jiného.

Vydala-li společnost **zaknihované akcie na majitele** je společnost povinna vyplatit dividendu na adrese vedené v evidenci zaknihovaných cenných papírů v části určené pro emitenta k rozhodnému dni. Podle § 120 odst. 2 písm. b) ZPKT je společnost povinna provádět tuto výplatu prostřednictvím banky, instituce elektronických peněz, spořitelního a úvěrního družstva nebo obchodníka s cennými papíry.

²⁶ Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. A kol. op. cit sub 5 str. 590

9. Místo závěru

O rozdělování zisku v obchodních společnostech by se dalo napsat mnoho. Prolíná se zde vzájemně problematika řady souvisejících oborů ať již právo, účetnictví, daně anebo ekonomie. Napsání kvalitní práce vyžaduje multidisciplinární přístup, kterého nejsem zcela schopen a samozřejmě mnohem více času ke studiu. Proto omluvte povrchnost práce, nevyhovující strukturovanost textu a případně i plytkost některých názorů. Něco psát je opravdu těžší než něco číst. Tématu se hodlám věnovat i v budoucnu, proto doufám, že příští práce ve vzdálené budoucnosti zprostředkuje případným čtenářům vyšší míru poznání. Za úkol jsem si vytkl vytvořit sobě (a uvidíme jestli se tak povede i Vám) alespoň rámcovou představu o problematice a to si myslím, že jsem (doufám, že nejen z důvodu nízko nastavené laťky) splnil.

Petr Škadra

U svého stolu dne 1. dubna 2011 (přesto prosím tuhle práci jako apríl neberte)

ABSTRACT

Práce pojednává o právní úpravě rozdělování zisku a jiných zdrojů v akciové společnosti. Cílem práce je vymezit podmínky, které musí být splněny, aby mohla společnost zisk (zdroje) rozdělit. Autor se zamýšlí nad úpravou způsobu rozdělování ve stanovách a vyjadřuje se k názoru o nutnosti taxativního určení způsobů rozdělování zisku. Obchodní zákoník vymezuje tři druhy rozdělování zisku - podíly na zisku akcionářů (dividendy), podíly na zisku členů orgánů společnosti (tantiémy) a podíly na zisku zaměstnanců. Ke vztahu prvních dvou se nedávno vyjádřil nejvyšší soud nepříliš přijímaným rozsudkem. Autor částečně rekapituluje odbornou polemiku a nabízí svůj názor. Dále vymezuje zákonné limity pro výši rozdělení zisku. V závěru se autor okrajově věnuje otázkám výplaty dividendy akcionářům.